

България в дланта ми

Първото, което ми дойде на ум, когато прочетох темата, беше песента „Една българска роза“. Тя е част в редицата от българските символи. Казанлъшката роза – спомен за най-хубавата за мен част на България. Тя ми напомня и за музиката, която е нещо особено за всяка една страна. И най-вече за българската, която е наистина незабравима!

Като седя и размишлявам какво е България за мен, ми се привижда един сън за една мъничка карта на България, която описва формата на моята длан. Там нося като в портмоне всички мои познати, които живеят в България и които ми липсват. Когато си поискам, дланта ми се превръща в един таблет. Всеки от моите български приятели си има своя знак или икона там и аз мога да докосна когото си искам, и да разговарям с него. Ако погледна сега своята длан, ми се струва, че тя има кафяв цвят. Сигурно заради това, че повечето от моите близки, които си нося в своя таблет в съня, са роми. Те даже бяха най-близките ми хора в Стара Загора, където прекарах една година като доброволка. На всеки един от чехите бих препоръчала да опитат да работят като доброволци известно време. Може би след това няма да са толкова егоистични, и даже слепи към бедите на хората. Обаче в днешно време такава нагласа не се оценява. Даже обществото смята човека с добро сърце за слаб и всеки иска да печели от неговата доброта. Но човешкият живот не се измерва само с печалбите, нали? Мисля, че работата с ромските деца беше голям късмет за мен. Много неща съм научила от тях – търпение, радост, а също и че всеки ден човек трябва да живее така, като че ли този ден може да е последен.

В един момент пред очите ми се появяват всички тези деца, в таблета ги виждам като образи, които представят семейна снимка. Къде са сега? Някои от тях вече са пораснали много, даже вече имат свои деца.

Вероника Хабичовска (отдясно) – носител на втора награда за есе

Сега избирам снимката на едно красиво момиче. Казва се Румяна. Много често мисля за нея. Когато аз работих там, тя беше на единадесет години. Доста енергична. Живяла с баба си и дядо си, защото майка ѝ избягала от семейството и баща ѝ се отказал от нея след това. Неразбираемо беше за мен, че той е живял в съседната къща с друга жена, с която е имал други деца. Горката Румяна! Но нейният най-важен проблем беше това, че въпреки възрастта, тя изглеждаше почти като възрастна жена, и то доста хубава. Едно добро момче – Ганчо – се влюби в нея. Той беше изключение сред ромите, бих казала, защото е учил в средно училище. В един момент бащата, който не се беше интересувал от дъщеря си, изведнъж започна да се меси в живота ѝ. Ганчо се страхуваше, че ще омъжат Румяна за някого друг. Румяна забременя на 13 години и се омъжи за Ганчо, а на 14 години роди дете. Разбира се, тайно. Последните новини, които чух за тях, не бяха много оптимистични. Много тежко е за Румяна да възпи-

тава своето дете, защото всъщност самата тя е още дете. Тъжно ми е за тях. Много бих искала да им помогна.

Сега разглеждам 4 снимки – на три сестри и техния брат Ангел. Тяхната майка ги напусна, а баща им беше алкохолик. Баба им се грижеше за тях, обаче беше стара и нямаше вече много сили. Колко пъти тези сладки деца са се хранили при нас, колко пъти трябваше да ги обезвъшляваме... Наистина голяма мизерия срещнах там. Жал ми е, като гледам всичките снимки на моите мили деца. За много малко от тях мога да кажа, че имат двама родители и че детството им е било хубаво.

А сега ще разгледам папката със снимки от българската природа, която е вълшебна. Имах възможност да видя най-вече планините. Участвах в походи през Родопите, които са пълни с природни богатства. Там има изключително много видове растения. Също така бях на палатка и в Рила. Това беше доста трудно, защото моят спален чувал не беше с добро качество и почти

всяка нощ треперех от студ. Но гледката от Мусала и Рилските езера си струваше. На всеки турист препоръчвам да се докосне до българската природа.

Сега обаче трябва вече да изключи таблета си. В противен случай бих станала прекалено носталгична. Но съм наистина щастлива, че можах да прекарам толкова хубаво време

в тази вълшебна страна и че мога да нося всички свои спомени навсякъде със себе си.

Вероника Хабичовска

България в дланта ми

Мартин Климеш – носител на първа награда за есе

време щастлива и слънчева крайбрежна страна с немодерни, но въпреки това ведри и винаги усмихнати, почти разголени хора. Заедно с това един път, когато съм бил горе-долу на осем години, узнах, че моите баба и дядо са прекарвали една от своите отпуски в България точно девет месеца преди раждането на дъщеря им, която по-късно е станала моя майка. Заради това мога да предполагам, че в известен смисъл и аз имам части-

оплакват колко им е трудно в университета, или след изтощителна работа заминават на някой курорт, на мен ми е почти смешно, тъй като именно образованието ми даде възможност почти без грижи за парични разноски свободно да пътувам, да опознавам другите нации и култури и да уча езици. Така че имах твърде големи възможности да пътувам из България. Когато тръгнах за България за първи път, все още се чудех с какви изненади на модерната цивилизация ще се срещна там, и във Велико Търново, – първата ми цел в тази страна, наистина се натъкнах на неочаквани, дори съвсем непредвидени, поразителни неща. Още от пръв поглед разбрах, че това място е изключително не само за българите заради историческото си значение, но че в него има и неопикуема атмосфера. Със своите калдъръмени улички, които очевидно не са предназначени за автомобили, а по-скоро за коне, и старинни цветни възрожденски сгради, над които се надвисва величествената крепост Царевец, градът излъчва такава енергия, която просто трябва да се преживее. Старата част на Търново със своите паметници, чешми, цветя и много котки, несъмнено може тихо да разказва своите истории, за които да не стигне един обикновен човешки живот. Макар че човек в България – също като в Чехия – може да намери тъмни следи на безпристрастния американски капитализъм и жестокия съветски комунизъм, богаташи и сиромаси, мързеливи и разглезени, заедно с целеустремени и работливи хора, все пак си позволявам да твърдя, че България предлага определени, невероятно автентични феномени, които на

България винаги е била за мен тайнствена страна. Естествено, не си спомням точния момент, когато за пръв път чух за нея, но в ума ми са се отпечатали разказите на дядовците ми, които са прекарвали по две или три отпуски на златистото и вълшебно черноморско крайбрежие. Техните приключения, заедно с черно-белите снимки, пълни с усмихнати летовници с безвкусни бански костюми и прически в стила на седемдесетте години, ме накараха да смятам, че България сигурно е приличала на европейски Хаваи, по онова

чен български произход. Когато започнах да се интересувам от Балканите по-сериозно, постепенно осъзнах, че България може да ми предложи много повече от привлекателно море, въпреки че в моята страна, а също и на Балканите, тя се смята по-скоро за безинтересна и според някои дори не съвсем безопасна държава. Аз, въпреки всички препятствия и предразсъдъци, желях да я обходя, и трябва да подчертая, че резултатът ми костваше доста усилия. Винаги, когато моите приятели и бивши съученици се

други места вече не съществуват. Разбира се, че опознаването на страната не ограничих само с Търново. Тук разбрах какво означава България не само като точка на картата или речникова статия, но и като феномен, т.е. каква може да бъде нейната роля и полза в днешния твърде глобализиран свят. Когато разглеждах древните обители, крепости или очарователни селца в Родопите, където сякаш времето е спряло, се срещнах с истинско гостоприемство. Естествено, в пътеводителя за всяка страна може да намерите, че е много гостоприемна, което обикновено не е истина, тъй като там, където туристите стават често явление, гостоприемството и искреността изчезват. Но в България не е така. И ако местният любопитен селянин спре и предложи най-напред кафенце и после домашно сирене, наденица и пърленка, които е пригот-

вил със собствените си ръце и от хранителни продукти от своите животни, и накрая – дори ношувка в своята селска къща, изглеждаща като от деветнайсети век, не само че не може да отхвърлите неговото гостоприемство, но също ще осъзнаете колко безсмислени са всичките хотели и „биопродукти“. Този селянин ви възприема като човек и пътешественик, не като източник на пари, и това е най-важното. Смятам, че всички държави в Европа успяха да запазят някои от своите забележителности и парченца девствена природа. В България тези привлекателни места не са така „мъртви“ като в Чехия, Австрия или Италия, където природните феномени са обкръжени с тълпи от туристи. Когато посетите някой архитектурно-етнографски комплекс в тези страни, екскурзовод ще ви представи

всичките дейности и занаяти като нещо, което е съществувало в далечното минало, обаче ако посетите Етъра край Габрово в България, ще видите не имитация на нещо несъществуващо, а нещо живо, работещо, действително. Заради това съм толкова вдъхновен от България. Затова по мое мнение би трябвало в България да не се намаляват стадата с овце, занаятите, живи – и днес приложени – традиции, защото и овцевъдът може да е модерен, може да използва интернет и джииесем. Не е задължително овцевъдството да остане в миналото, защото, ако изчезнат стадата, природата, традициите, ще изчезне и същинската България. А аз се надявам, че това никога няма да се случи.

Мартин Климеш

Městečko jménem Mendocino

Stál jsem na schodech před nemocnicí a díval se na sních. Vedle schodů byl parčík s plechovým stánkem s kávou. Před ním na betonovém plácku stál stolek se dvěma židlemi. Sněhové vločky dopadaly na beton, kde tály. Kávu mi doktoři zakázali. „Žádnou kávu,“ řekl mi doktor Penkov. „Žádnou kávu, žádné cigarety a žádný alkohol. Myslím to vážně.“ Poodešel jsem, objednal si kávu a posadil se na vlhkou židli.

Ze dveří nemocnice vyšli Svetlji rodiče. Se Svetljem jsme leželi na stejném pokoji. Byli ho navštívit před pouhými dvěma dny, v neděli. Tehdy jsme my dva s Džendem žertovali, že jakmile Svetlja pustí, najdeme mu nevěstu. Džendo Nančev, třetí člověk na pokoji, se rozohnil, posadil se na postel a začal mu vysvětlovat, že ženy se dělí na dvě kategorie – na krásné a na hodné. A jelikož on sám okusil jedny i druhé, důrazně radil Svetlji, aby si vybral hodné děvče. Ne krásné, ale hodné. S léty ty krásné zestárnou a zošklivějí, a kombinace škaredé a zlé ženy je smrtící. Proč že

Каролина Юракова – носител на първа награда за превод

